

Kteří pacienti potřebují paliativní péči

(několik podnětů k přemýšlení a diskusi)

Ondřej Sláma

Česká společnost paliativní medicíny ČLS JEP

Masarykův onkologický ústav Brno

Brno, 11.10.2017

- Co je paliativní péče
- Kteří pacienti potřebují paliativní péči
- Čím se vyznačuje „dobrá paliativní péče“
 - Na individuální úrovni
 - Na úrovni ZZ (např. nemocnice)
 - Na regionální úrovni

Co je paliativní péče

- Aktivní zdravotně sociální péče zaměřená na udržení dobré kvality života u pacienta s pokročilým nevléčitelným onemocněním
- Umožnit důstojně žít s těžkou nevléčitelnou nemocí, umožnit důstojně zemřít
- Podpora pacienta a jeho blízkých

Kdo potřebuje paliativní péči?

- 45 letá pacientka s nádorem vaječníku, který progreduje v dutině břišní při 4.linii chemoterapie.



Kdo potřebuje..?

- postupně kachektizuje, trpí bolestmi, nechutenstvím a nevolnostmi, má ascites,
- je smutná, uvědomuje si, že brzy zemře,
- má doma 2 dospívající dcery a nezaměstnaného manžela.....



Kdo potřebuje paliativní péči?

- 76 letá pacientka s chronickým srdečním selháním (EFLK 15%)



Kdo potřebuje..?

- po několika Q infarktech myokardu, po dvojnásobném aortokoronárním bypassu, EFLK 15%
- Dušnost NYHA III-IV, otoky končetin, nechutenství, nespavost, deprese
- V posledním půlroce 3x hospitalizace na JIP pro plicní edém



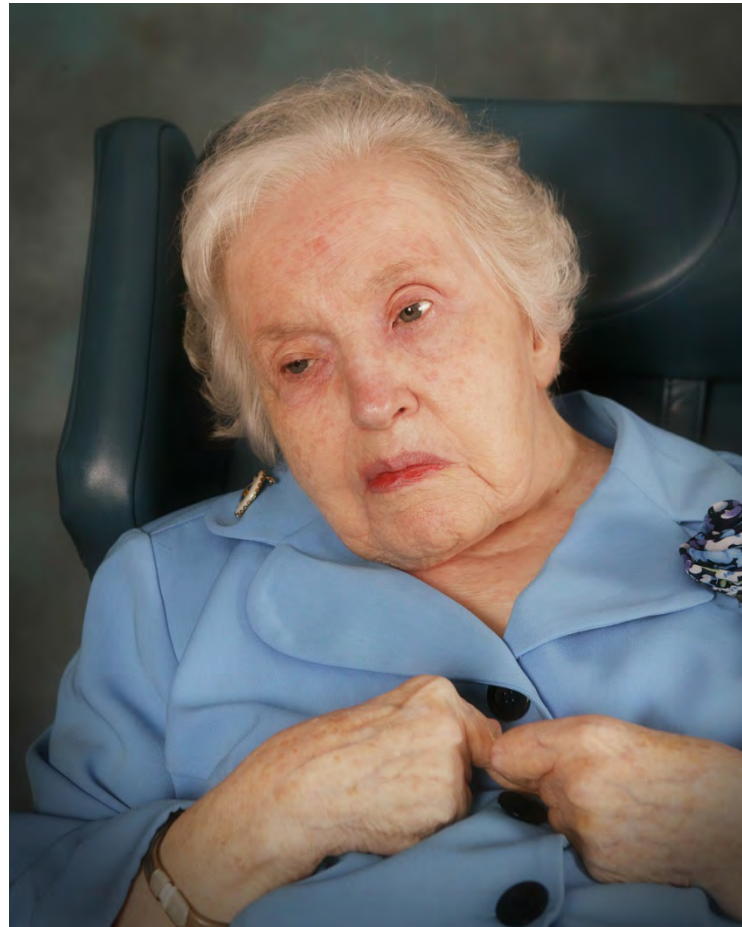
Kdo potřebuje..?

- Žije s manželem, který je omezené pohyblivý kvůli pokročilé atrofii kolenních a kyčelních kloubů
- Mají 2 dospělé děti, obě žijí na vzdálených místech



Kdo potřebuje paliativní péči?

- 85 letá pacientka s pokročilou Alzheimerovou demencí



Kdo potřebuje...

- zcela nesoběstačná
- minimální slovní komunikace
- opakovaně stavy neklidu a agitovanosti
- polykací potíže – časté aspirace
- opakované febrilní stavy při recidivujících pneumoniích



Kdo potřebuje...

- Nyní je v LDN „na doléčení po zápalu plic“
- 20 let vdova, žije s rodinou 67 leté dcery, která pečuje o manžela po CMP
- Dcera péči doma nezvládá, přeje si „umístění do ústavu“



Kteří pacienti potřebují paliativní péči

- 48 letý pacient s ALS



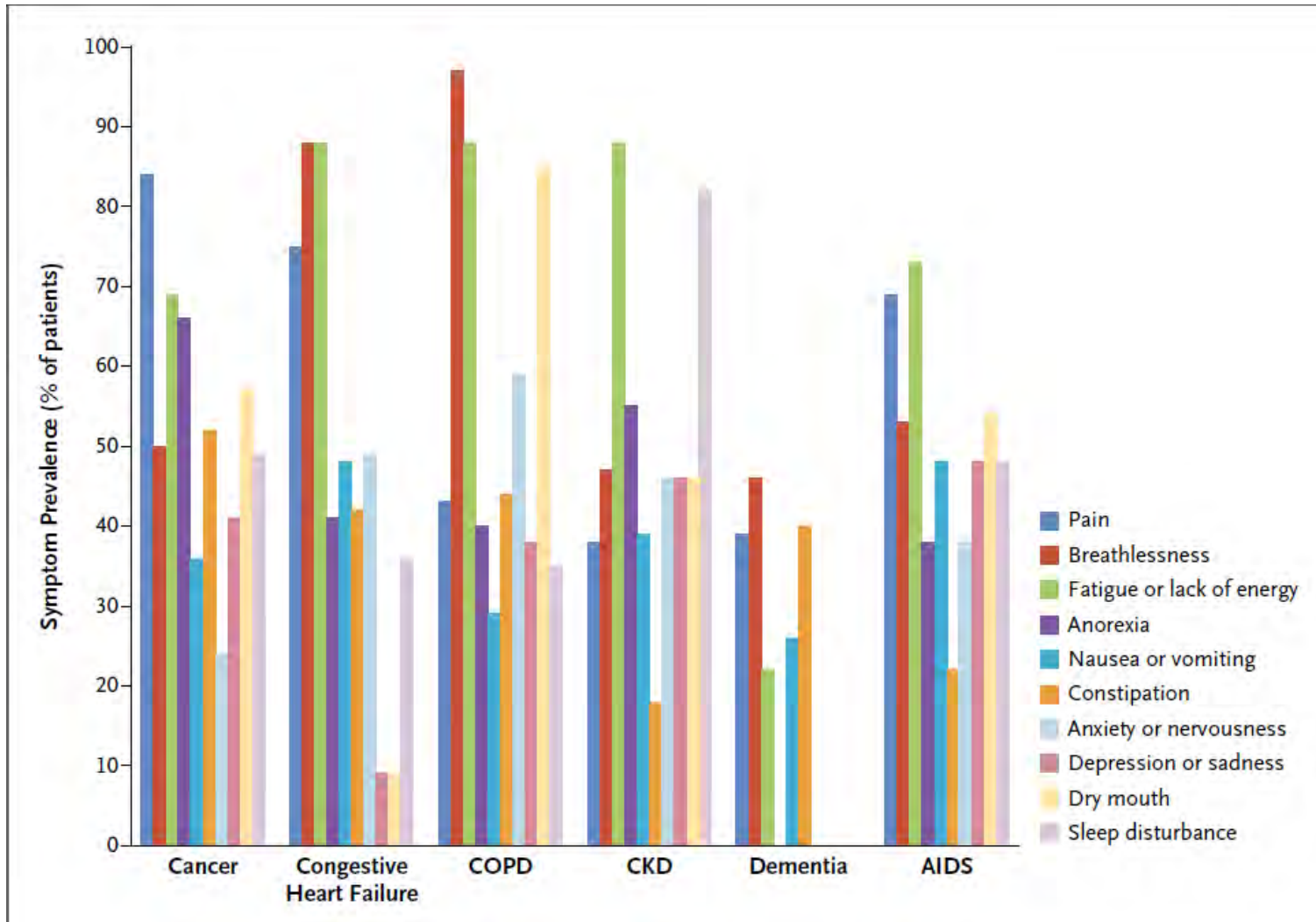
- neschopný chůze, obtíže při polykání, s počínajícími projevy respiračního selhávání při progresivní slabosti dýchacích svalů
- žije s manželkou a dvěma dcerami



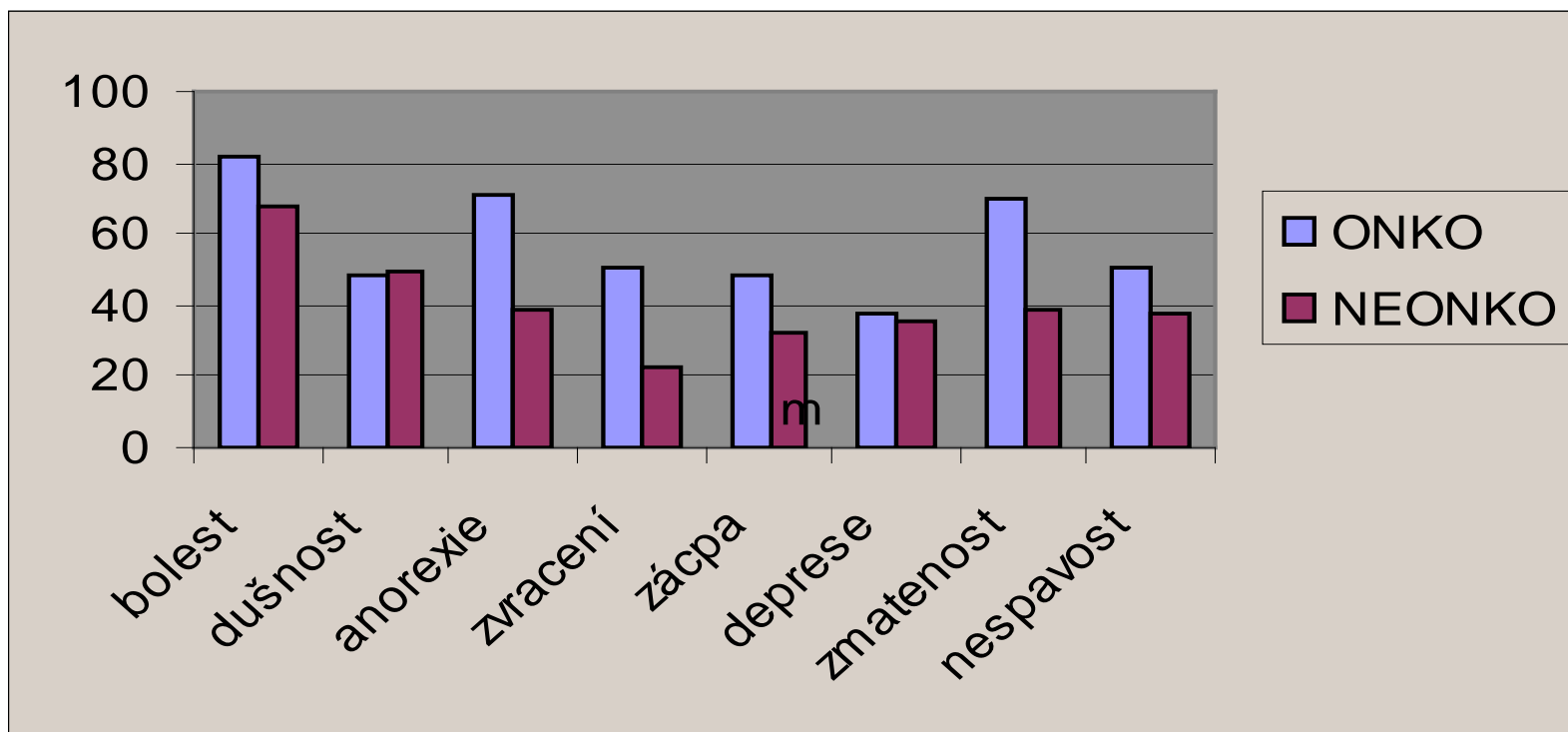
Co mají společného?

- neumíme je postupy současné medicíny vyléčit;
- působí řadu tělesných, psychických, sociálních a existenciálních (spirituálních) obtíží;
- onemocnění je ohrožuje na životě a je vysoce pravděpodobné, že v jeho důsledku v dohledné době zemřou
- Potřebují paliativní péči

Prevalence závažných symptomů v posledních 3 měsících života



Výskyt symptomů v posledních 6 měsících života- podle dg.



Čím se liší?

- Věkem, sociální situací;
- klinickým obrazem, aktuálním výskytem a významem jednotlivých symptomů;
- možností využití specifických kauzálních léčebných postupů (u pacientů v paliativní péči neřešíme všechny problémy „symptomaticky“)
- Potřebují různou formu paliativní péče

Čím se liší

- Naší schopností odhadnout individuální prognózu
- Mírou, do jaké si pacienti, jejich blízcí uvědomují, že jsou „v závěru života“
- Různý sociální „status“ různých diagnóz

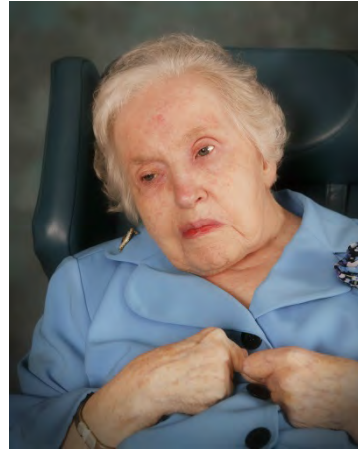
Čím se liší?

Prognózou (délkou zbývajícího života)

Týdny-měsíce



Měsíce až roky(?)



Měsíce – rok

Týdny až roky



Kteří pacienti potřebují paliativní péči

- Nádory
- Pokročilá a konečná stádia orgánových selhání (CHOPN, CHSS, chron.renální selhání)
- Geriatrická křehkost, terminální geriatrická deteriorace
- Neurodegenerativní onemocnění (RS, ALS, M.Parkinson, demence..)
- Refrakterní orgánová selhání v intenzivní péči
- Děťští pacienti

...kteří pacienti potřebují

- V ČR každoročně umírá kolem 105 000 lidí
- Cca 70% úmrtí (70 000) nastává v důsledku onemocnění, která v posledních měsících a letech potřebují paliativní péči
- Při znalosti obvyklých klinických průběhů jsme schopni odhadnout, „kolik“ paliativní péče je potřeba

Kde se „vyskytují“ pacienti s potřebou paliativní péče?

- Doma
- V pobytových zařízeních sociálních služeb
- V ordinacích PL
- V ambulancích specialistů
- V ZZ akutní a následné péče
- V hospicích

Kdo pečuje o pacienty s potřebou paliativní péče?

- Rodiny
- Pracovníci sociálních služeb
- Praktičtí lékaři
- Home care
- Ambulantní specialisti
- Pracovníci lůžkových ZZ
- Pracovníci lůžkových a domácích hospiců..
-

Kde umírají pacienti s potřebou paliativní péče

- V lůžkových ZZ akutní a následné péče
- Doma
- V pobytových zařízeních sociálních služeb.
- V hospicích (cca 9% onkologických pacientů)

- Otázka dostupnosti a kvality paliativní péče se v ČR týká velmi významně lůžkových zařízení akutní a následné péče, zařízení sociálních služeb a komunitní péče
- Lůžkové hospice jsou důležitými ale minoritními poskytovateli paliativní péče (3% všech úmrtí, 9% onkol. úmrtí)

2 úrovně paliativní péče

- **Obecná PP:** dobrá klinická péče o pacienta v závěru života poskytovaná v rámci dané odbornosti (včasné rozpoznání EoL, hodnocení a léčba symptomů, podpůrná komunikace, organizační podpora **(stačí pro cca 70-80% pacientů s potřebou paliativní péče)**)
- **Specializovaná PP:** péče multiprofesního týmu specialistů v oboru PP. Určeno pro zvláště složité pacienty (symptomově, komunikačně, organizačně..). Způsob práce: přímá péče, konzilium

Obecná a specializovaná PP

	Obecná paliativní péče	Specializovaná paliativní péče	
	Zařízení/ poskytovatel služeb	Formy podporující	Formy poskytující péči
Akutní a následná péče	Nemocnice, LDN	Paliativní konsiliární služba	Paliativní oddělení
Dlouhodobá péče	Sociální zařízení, domy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou,	Mobilní paliativní týmy	Lůžkový hospic
			Mobilní/domácí hospic
Domácí prostředí	Praktičtí a odborní ambulantní lékaři, domácí péče, terapeuti...		Ambulance PM
			Denní stacionář
	„jednoduché“ případy 70-80% úmrtí	obtížně řešitelné případy, složité rozhodování 20-30 % úmrtí	

Obecná a specializovaná PP

	Obecná paliativní péče	Specializovaná paliativní péče	
	Zařízení/ poskytovatel služeb	Formy konziliární	Formy přímé péče
Akutní a následná péče	Nemocnice, LDN	Paliativní konziliární služba	Paliativní oddělení
Dlouhodobá péče	Sociální zařízení, domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou,	Mobilní paliativní týmy	Lůžkový hospic
Domácí prostředí	Praktičtí a odborní ambulantní lékaři, domácí péče, terapeuti...		Mobilní/domácí hospic
			Ambulance PM
			Denní stacionář
	„Jednodušší“ případy 70-80% úmrtí	Obtížně řešitelné případy, složité rozhodování 20-30 % úmrtí	

Obecná a specializovaná PP

	Obecná paliativní péče	Specializovaná paliativní péče	
	Zařízení/poskytovatel služeb	Formy konziliární	Formy přímé péče
Akutní a následná péče	Nemocnice, LDN	Paliativní konziliární služba	Paliativní oddělení
Dlouhodobá péče	Sociální zařízení, domy důchodů, domovy s pečovatelskou službou,	Mobilní paliativní týmy	Lůžkový hospic
Domácí prostředí	Praktičtí a odborní ambulantní lékaři, domácí péče, terapeuti...		Mobilní/domácí hospic
			Ambulance PM
			Denní stacionář
	„jednoduché“ případy 70-80% úmrtí	obtížně řešitelné případy, složité rozhodování 20-30 % úmrtí	

Dobrá paliativní péče (individuální)

- Individuální plán paliativní péče
- Hodnocení a léčba symptomů
- Péče o psychické, sociální a spirituální potřeby
- Otevřená komunikace o prognóze a přáních pacienta a respekt k těmto přáním
- Podpora pacientovu rodinu a blízké....

Dobrá paliativní péče (nemocnice)

- Systém hodnocení a léčby symptomů
- Znalosti a dovednosti zdravotníků
(management symptomů + komunikace)
- Systém individuálního plánu paliativní péče
(např. limitace život prodlužujících postupů)
- Reálná dostupnost a dobrá koordinace psycho-
socio-, spirituálních služeb

...dobrá paliativní péče (nemocnice)...

- kultura péče (jak o pacientech přemýšlíme, jak o nich a s nimi hovoříme, jak s nimi jednáme)
- vybavení a „hotelové“ služby
- Systém spolupráce s mobilními a lůžkovými hospici
-

Dobrá paliativní péče v regionu

- Regionální koncepce PP (vymezení cílové populace a zhodnocení jejich potřeb, definovaná síť poskytovatelů, jednotné postupy, standardy)
- Dostupnost poskytovatelů obecné i specializované PP
- Spolupráce poskytovatelů

Krajská koncepce rozvoje PM je předpokladem pro:

- racionální diskusi o potřebách PP (např. se ZP)
- pro budování a rozvoj dostatečných kapacit
- V Brně ani JMK koncepce paliativní péče zatím přijata (ani realizována) **není**

Kteří pacienti potřebují paliativní péči

- Pokročile nevléčitelně nemocní pacienti v posledních měsících a týdnech života
- Umíme je v systému poznat?
- Umíme jim poskytnout potřebnou podporu?

Děkuji za pozornost

oslama@mou.cz